

Hackekvarn och Trässhults kanal

Länsstyrelsen Kronoberg | 010 223 70 00 | kronoberg@lansstyrelsen.se

Havbältesfjorden och Hönshyltefjorden - Åsnen | Tingsryds kommun | HARO 86

Bild: Principlösning för fiskvandring vid Hackekvarn. Källa: Länsstyrelsen.

Projektområde

Åsnen är med sina ca 150 km² den största sjön i Mörrumsåns vattensystem och det naturliga utloppet ligger vid Hackekvarn i Tingsryds kommun. I området har det ursprungligen funnits omfattande strömsträckor med en fallhöjd på ca 1 m som var utspridd på långa sträckor. Fallhöjden har sedan lång tid tillbaka utnyttjats till kvarnar och andra verksamheter. Ålfisket var tidigare omfattande via så kallade ål-lanor, men med tiden har fårorna och dammarna i området anpassats för att kunna reglera avrinningen från Åsnen till Mörrumsåns nedre delar där kraftverk, vattenuttag och värdefulla fiskbestånd kräver hänsyn. Någon miljöanpassning med fiskvägar eller minimitappningar för att undvika torrläggning har inte skett i området. I dag utgör dammarna vid Hackekvarn vandringshinder för fisk under en stor del av året. Möjligen kan fisk passera i samband med höga nivåer i Åsnen när det rinner mycket vatten över de långa överfallsdammarna.

Mörrumsån har två utlopp ur Åsnen, ett via ovan nämnda Hackekvarn och ett via Trässhults kanal, några kilometer väster om Hackekvarn. Trässhults kanal grävdes

på 1830-talet med syfte att sänka av Åsnen med cirka 60 cm, men troligen fanns det redan ett mindre vattendrag på platsen.

Hackekvarn och Trässhults kanal ligger i Havbältesfjorden respektive Hönshyltefjorden – Åsnen, som är två vattenförekomster. Vattenförekomsterna rinner genom moränmarker med vissa inslag av torv och isälvsediment.

Åsnen har höga naturvärden och delar av sjön ingår sedan 2018 i Åsnens nationalpark. Likaså finns höga naturvärden i vattnet och på land vid både Hackekvarn och Trässhults kanal med bl.a. tjockskalig målarmussla (*Unio crassus*), flat dammussla (*Pseudanodonta complanata*) och grova lövträd.

Idag når havsvandrande fisk upp till Granö kraftverk som är det närmast nedströms liggande vandringshindret från Hackekvarn och Trässhults kanal sett. Mörrumsåns vattenkraftverk ska omprövas och ges moderna miljövillkor, enligt den så kallade Nationella Planen, år 2024. När havsvandrande fisk når upp och förbi vandringshindren vid Åsnens utlopp öppnar sig stora sjöytor och betydande arealer vattendrag uppströms.

Orsak till åtgärder

Regleringen vid Hackekvarn och Trässhults kanal utgör vandringshinder för vattenlevande organismer. När havsvandrande fisk når upp och förbi vandringshindren vid Åsnens utlopp öppnar sig stora sjöytor och betydande arealer vattendrag uppströms.

Den ekologiska statusen för de båda vattenförekomsterna bedöms vara måttlig men konnektiviteten klassas som otillfredsställande för Havbältesfjorden (Hackekvarn) och dålig för Hönshyltefjorden – Åsnen (Trässhults kanal) där även det hydromorfologiska tillståndet är dåligt.

Vad vi vill förbättra

Vi vill skapa fria vandringsvägar för vattenlevande organismer vid Hackekvarn och Trässhults kanal. Jönköpings Fiskeribiologi AB har i en förprojektering tagit fram tre tänkbara åtgärdsförslag vid Hackekvarn och fyra tänkbara åtgärdsförslag vid Trässhults kanal för att skapa fria vandringsvägar. Förslagen ska inte påverka nuvarande tappningsställare (F77-2) men samtidigt medföra en viss återställning och restaurering av vattenmiljön. Detta skulle skapa bättre livsmiljöer för djurlivet i vattendraget. Åtgärderna skulle även bidra positivt till miljö kvalitetsmålen: Levande sjöar och vattendrag, Ett rikt växt- och djurliv.

Planerade åtgärder och aktiviteter

Av de tre alternativ till åtgärder som presenterats i förstudien för Hackekvarn och i de samråd som hållits har alternativet ”Omlöp till Kungsfåran” valts och för

Trässhults kanal har alternativet ”Blockramp med fiskvandningsfåra i dammläget” valts.

I huvudsak planeras:

- Tillståndsansökan
- Upphandling av en entreprenör som kan utföra uppdraget.
- Entreprenadarbeten - Åtgärda vandringshinder enligt förslag.

Planerad uppföljning

Åtgärderna besiktigas och godkänns av sakkunnig expertis för att säkerställa att konnektivitets-problemen är lösta.

Elfiske i omlöpen.

Möjligheter till framtida fiskräkning ska byggas in i lösningar.

I samverkan med

Projektet genomförs i samverkan med Tingsryds kommun och övriga berörda markägare och Åsnens FVOF.

Länkar

file:///G:/MVE/Ao1_Vattenvård/Restaurering/Åtgärdslistan/Hackekvarn/Utreddningar/Förproj%20Hackekvarn%20slutversion%20180205.pdf

[file:///G:/MVE/Ao1_Vattenvård/Vattenförvaltning/VF%2020160731-20181014/Biotopkartering%202016/Utförda%20biotopkarteringar%202016/143140%20Hönshyltefjorden-Åsnen%20\(Trässhultskanal\)/Trasshults-kanal-slutrapport-dec08.pdf](file:///G:/MVE/Ao1_Vattenvård/Vattenförvaltning/VF%2020160731-20181014/Biotopkartering%202016/Utförda%20biotopkarteringar%202016/143140%20Hönshyltefjorden-Åsnen%20(Trässhultskanal)/Trasshults-kanal-slutrapport-dec08.pdf)

<http://sverigesmiljomal.se/miljomalen/>

<https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA38277866#pagemodule15>

<https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA14508202#pagemodule47>

